

10 éves a KGST-országok geológusainak baráti közössége

Írta: B. Jerofejev

a KGST Titkárság Földtani Osztályának vezetője,
a föld- és ásványtani tudományok doktora

A Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa XVIII. ülészakán hozott határozat alapján 1963. októberében létrehozták a KGST Földtani Állandó Bizottságát. A bizottság tevékenységét és országaink sokalú földtani együttműködését a KGST-tagországok általános gazdasági fejlődésének szerves részeként kell vizsgálni. Az elmúlt években igen fontos pozitív előrehaladás történt a KGST-tagországok átfogó, sokrétű fejlődésének külső és belső feltételei vonatkozásában.

A KGST-tagországok kommunista és munkáspártjaik vezetésével kiemelkedő eredményeket értek el népgazdaságuk fejlesztésében, valamint a szocialista közösség országainak politikai egysége és gazdasági hatóereje megszilárdításában. Nagy eredmények születtek világpolitikai vonatkozásban: a népek biztonságának erősítésében és a nemzetközi feszültség levezetésében, s ebben a Szovjetunió elvi és kezdeményező külpolitikájának döntő jelentősége van. Ezekben az eredményekben, amelyek a dolgozók roppant erőfeszítésein, a belső erőforrások mozgósításán alapulnak, jelentős szerepet játszott a mindenre kiterjedő gazdasági és műszaki-tudományos együttműködés fejlesztése.

Jelentősen elmélyült a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának egész tevékenysége. 1972-ben a KGST munkájába aktívan bekapcsolódott a Kubai Köztársaság is. Bővült a KGST-együttműködés a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársasággal. Az utóbbi években olyan intézkedéseket fogantatosítottak, amelyek hozzájárulnak a Mongol Népköztársaság gazdasága gyorsütemű fejlődésének biztosításához és hatékonyságának növeléséhez.

A földtani együttműködés elmélyítésében legfontosabb ösztönző tényező az elmúlt években a szocialista gazdasági integráció Komplex Programjának és a KGST XXIII—XXVII. ülészakaszain hozott ilyen tárgyú határozatoknak a megvalósítása volt. A Komplex Program földtani vonatkozású intézkedéseinek végrehajtása, a jelentkező számos nehézség ellenére, eredményesen folyik. A KGST-tagországok közös erőfeszítése eredményeképpen tovább mélyül és fokozódik az együttműködés intenzitása, újabb együttműködési formákat alkalmaznak a KGST keretei között, az egyéb nemzetközi szervezetben, valamint a kétoldalú kormányközi megállapodások keretei között. Az egész világ tanúsihatja a KGST-tagországok erejének évről évre tapasztalható gyarapodását, összefogásuk erősödését és nemzetközi tekintélyük növekedését. Helyén való megemlítenünk azt az objektív ténytet, hogy 1972-ben a KGST-tagországok részesedése a világ ipari termeléséből az 1950. évi 17,8%-kal szemben már 33% volt. Napjainkban különösen jelentőségre tett szert a gaz-

dasági együttműködés további tökéletesítése, beleértve a nemzetközi gazdasági szervek létrehozását, a legkorszerűbb berendezések, gépek, szerszámgépek, műszerek újabb fajtáinak gyártása terén kialakítandó szakosítást és kooperá-gainknak a gazdaságfejlesztésben elért vitathatatlanul nagyszabású eredményei mindinkább arra a törekvésre készítetik a különböző országokat, hogy a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsával üzleti kapcsolatokat hozzanak létre és közelebről megismerkedjenek tevékenységével. Ismeretes, hogy Finnország már megállapodást kötött a KGST-vel gazdasági kérdésekkel kapcsolatos együttműködés tárgyában. Egész sor ázsiai, afrikai és latin-amerikai fejlődő ország ugyancsak kinyilvánította érdekltségét a KGST-vel való közösség vállalásában. Bizhatunk tehát abban, hogy a KGST-vel való együttműködést valamennyi földrész országai hathatósan fogják fejleszteni a jövőben.

Tízéves fennállása alatt a Földtani Állandó Bizottság nagyszabású szervező munkát végzett, tevékenysége előmozdította az összes KGST-tagország földtani szolgálatainak fejlődését és egységbe kovácsolódását, valamint azt, hogy tovább mélyítsék az együttműködést területiek földtani vizsgálatával kapcsolatos sokrétű feladatok megoldásában és a legfontosabb nyersanyagfajták vonatkozásában felmerülő népgazdasági igényeik kielégítésében.

Az összes KGST-tagország jelentősen fokozta a gyakorlati célú földtani kutatómunkáit, aminek eredményeképpen előrehaladt területeik földtani ismeretessége; újabb különféle nyersanyaglelőhelyeket kutattak fel, és jelentősen növelték a legfontosabb nyersanyagfajták készleteit. Ez a bányászat, a kohászat, az energetika, a gépgyártás és a vegyipar újabb ágazatainak gyorsütemű fejlődését segítette elő. Kidolgozták a kőolaj és földgáz, a kőszén, a fekete-, a színes- és ritkafémek érceinek, valamint a bányászatilag hasznosítható vegyipari nyersanyagok prognózisának tudományos-módszertani alapjait, e nyersanyagoknak a KGST-tagországok reménybeli területein való céltudatos kutatása szem előtt tartásával. 1 : 500 000—1 : 200 000-es és még részletesebb földtani, szerkezetföldtani, vízföldtani és metallogéniai térképeket szerkesztettek. A KGST Földtani Állandó Bizottsága nagyarányú munkát végez a KGST XXIII. (speciális) és XXVII. ülészakain hozott határozatok végrehajtásában és hozzáfogott a földtan területén való szocialista gazdasági integráció továbbmélyítését és fejlesztését célzó Komplex Program célkitűzéseinek megvalósításához.

A KGST-ülésszakok határozatainak megfelelően foglalkoztunk a KGST-tagországok 1966—1970-re és az 1971—1975-re vonatkozó földtani kutatási terveinek koordinálásával. Ezzel

kapcsolatban a bizottság megállapította, hogy a KGST-tagországok az elvégzett földtani kutatás eredményeképpen újabb ásványi nyersanyag-lelőhelyeket mutattak ki és kiszélesítették a már korábban ismert lelőhelyek perspektívát, gyarapították egész sor fontos nyersanyag készleteit. Az 1971—1975. évekre vonatkozó tervekben a KGST-tagországok a pénzügyi ráfordításoknak további növelését irányozták elő, s ennek több, mint 50%-át a kőolaj- és földgázlelőhelyek felderítő és részletes kutatására kívánják fordítani. A KGST XXV. és XXVI. ülésszakain hozott határozatoknak megfelelően megindult az 1976—1980-ra szóló földtani kutatási tervek koordinálásával kapcsolatos munka és a gazdasági együttműködési feladatok kidolgozása, beleértve a „KGST-tagországok együttműködése a villamos energia, ezen belül a nukleáris energetika nyersanyagigényének biztosítása és az energiatermelés fejlesztése területén 1990-ig...” c. probléma kidolgozásában való közreműködést is. Ebben a komplex kérdésben a bizottság két témát irányzott elő: „Az ásványi nyersanyagbázis fejlesztése a KGST-tagországok energiahordozó és ércnyersanyag igényeinek biztosítása céljából, beleértve a tengerek és óceánok ásványvagyonát is, 1990 és 2000-ig”, és „A Mongol Népköztársaság területén lévő legfontosabb nyersanyaglelőhelyek földtani felépítése és települési törvényszerűségei”.

Már több éve folyamatban van „Az ásványi nyersanyagok és nyersanyagkutató munkák gazdasági kérdései” c. probléma kidolgozása, beleértve a lelőhelyek gazdaságföldtani értékelési módszereit a kondícióknak a földtani kutatás gazdasági hatékonysága növelésében betöltött szerepének meghatározását és a gyakorlati célú földtani kutatásra fordított költségek megtérülésének elvi szempontjait. E problémában egész sor értékes módszertani anyag, tanulmány és ajánlás készült. Az említett dokumentumokat széles körben felhasználja valamennyi KGST-ország, ami elősegíti együttműködésük elmélyülését és a nyersanyaglelőhelyek gazdasági értékelési módszereinek tökéletesedését. Folyamatban van a föld mélyében rejlő ásványvagyon érték meghatározási kérdéseinek és a különböző készletkategóriák hitelességével kapcsolatos kérdéseknek a kidolgozása, valamint a különböző nyersanyagfajtákra vonatkozó kondíciók meghatározási módszereinek pontosítása.

A komplex programnak megfelelően a bizottság hozzáfogott „A tengerek és óceánok vizsgálata ásványvagyonunk hasznosítása céljából” c. probléma kidolgozásához. A KGST-országok ebben a témában Rigában Koordinációs Központot hoztak létre. A Balti- és a Fekete-tenger területének földtani—geofizikai vizsgálata már meg is kezdődött.

A bizottság javaslatokat dolgoz ki nemzeti földtani expedíció mongóliai tevékenységére vonatkozóan. A tervek szerint ez az expedíció Mongólia legperspektívikusabb területein fog dolgozni, hiányt jelentő nyersanyaglelőhelyek kutatása céljából, a megkutatott lelőhelyek kölcsönösen előnyös feltételek között történő

közös hasznosítása érdekében. Meg kívánom jegyezni, hogy a szovjet geológusok már több, mint 40 éve nyújtanak műszaki segítséget a gyakorlati célú földtani kutatásban a Mongol Népköztársaságnak. Legtöbb KGST-tagország már több éve folytat földtani vizsgálatot, kutatást, s ezek a munkálatok pozitív eredménnyel jártak.

A bizottság munkájában nagy figyelmet fordít a vízföldtan és mérnökgeológia terén folyó sokoldalú együttműködésre, amelynek célja a mélységi vízvagyon vizsgálata, osztályozása és értékelése. A kidolgozott ajánlások lehetővé tették a KGST-országok számára, hogy tervszerűbben és céltudatosabban oldják meg a mélységi vízvagyon ésszerű hasznosításának, valamint a területek értékelésének és a különféle ipari és polgári létesítmények telepítésével kapcsolatos kérdések megoldását.

A geofizika területén a bizottság tevékenysége arra irányul, hogy újabb geofizikai módszertanokat fejlesszenek ki, korszerűbb módszereket dolgozzanak ki a kőolaj-, földgáz- és szilárdásványi nyersanyag-lelőhelyek kutatására. Ajánlásokat fogadtak el arra vonatkozóan, hogy a KGST-országokban a geofizikai műszerek és berendezések új parametrikus sorát alkalmazzák és javaslatokat terjesztettek elő ilyen berendezések konstruálása és a termelés szakosítása tárgyában.

Sikeresen folyik a matematikai módszereknek és az elektronikus számítástechnikának a földtani és geofizikai adatfeldolgozás terén, valamint a földtani információ és a gyakorlati célú földtani kutatásirányítás területén való alkalmazási lehetőségeivel kapcsolatos kérdések kidolgozása.

A bizottság hozzáfogott etalon kőzet- és ásványi nyersanyag-minták kibocsátásához; nagy figyelmet fordít új labortechnika alkalmazására, a nyersanyagvizsgálat és feldolgozási technológia korszerű módszerei kidolgozására és azok meghonosítására.

Jelentős munka folyik a meglévő fúróberendezések, kőzetvágó szerszámok és műszerek tökéletesítése és új, nagyobb termelékenységű ilyen eszközök kifejlesztése, többek között az irányított és gyökérfúrások céljait szolgáló és gyémántkoronát alkalmazó fúróberendezések kialakítása vonalán. A Földtani Állandó Bizottság kérésére a KGST Gépipari Állandó Bizottság szakosította a szilárdnyersanyag-kutatófúrások céljaira szolgáló fúróberendezések gyártását, ami már a közeljövőben lehetővé teszi, hogy a KGST-országok megjavítsák a fúrómunka termelékenységét és minőségét.

A Komplex Programban szereplő földtani vonatkozású feladatok realizálása terén a bizottság eredményesen tevékenykedik „A Kárpát—balkáni—kaukázusi öv földtana és metallogeniája” c. problémán, aminek célja az, hogy tanulmányozzák az antimon, higany, mangán, króm, ólom, cink és néhány egyéb fémlelőhelyek települési törvényszerűségeit Bulgária, Magyarország, Románia, a Szovjetunió és Cseh-szlovákia azon területein, amelyek ebbe a metallogéniai övbe esnek. A szóbanforgó prob-

lémával kapcsolatos munkák eredményei alapján tudományosan megalapozott prognózistérképeket fognak szerkeszteni az említett fémek újabb lelőhelyeinek kutatása érdekében.

A bizottság bizonyos sikereket ért el olyan vonatkozásban is, hogy a KGST-országok összehangolt akcióit készítse elő más nemzetközi szervezetekben.

Középtávon és az 1990-ig terjedő perspektívikus időszakban a bizottság arra összpontosítja figelmét, hogy befejezze a Komplex Programban szereplő, említett, fontosabb földtani problémák kidolgozását, szigorúan betartva a megállapított határidőket, és arra törekedve, hogy tevékenysége folyamatos, töretlen legyen, és leküzdje az egyes problémák kidolgozásában tapasztalható lassú munkaütemet. Mindenekelőtt tervbe vettük egy „Intergeotechnika” elnevezésű koordinációs központ szervezését, aminek célja a KGST-tagországok erőfeszítéseinek összefogása az újabb, nagy hatékonyságú földtani kutatási technika létrehozásában. Foglalkozunk továbbá egyéb bizottságbeli delegációk javaslataival is, amelyek újabb nemzetközi szervezetek, intézetek, laboratóriumok és kollektívák létrehozására vonatkoznak a Komplex Programban szereplő problémák eredményesebb megoldása, valamint az újonnan felmerülő, a földtani együttműködés elmélyítését célzó feladatok megoldása érdekében.

Fontos és bonyolult feladatok megoldása vár ránk az ásványvagyon-védelem és az ásványi erőforrások ésszerű felhasználása terén, a KGST-országok közös környezetvédelmi intézkedéseinek keretei között.

A KGST földtani vonatkozású tevékenységének ismertetését összegezve, szabadon megemlítenem, hogy a KGST-tagországok a legfontosabb ásványi nyersanyagok földtani készletei vonatkozásában alapvetően — hosszútávon is — ellátottnak tekinthetők. Tudjuk azonban azt, hogy a nyersanyaglelőhelyek elhelyezkedése a KGST-országok területén egyáltalán nem egyenletes. Leggazdagabb ásványvagyon tekintetében a Szovjetunió, de ez az ásványvagyon itt is főleg az Uralon túl, Szibéria, Távols-Kelet és a távoli Észak messzeeső és nehezen hozzáférhető körzeteiben található, ugyanakkor az ország európai részének iparilag fejlettebb körzeteiben deficites a kőolaj, földgáz, kokszolható kőszén és többféle színesfémérc-fajta. Jelentős költségbe kerül a nyersanyagoknak a keleti területekről való elszállítása, ill. ottani új kőolajtermelő és bányüzemek építése. Ugyanezen helyzetből következően jelent nehézséget a kelet-európai KGST-országok szükségleteinek a fedezése ezekből a nyersanyagfajtákból.

Az energiahordozókban és az egyes ércfajtákban mutatkozó hiányok pótlása érdekében tervbe vettük, hogy az érdekelt KGST-tagországok a Szovjetunió területén közös erőfeszítéssel új vasérc-, nikkel-, azbeszt-, réz-, földgáz- és kőolajlelőhelyeket állítanak művelésbe, valamint az összes KGST-ország reménybeli földtani tájegységein tovább fokozzák a hiánycikket képező nyersanyagfajták felderítő- és

részletes kutatását, tudományosan kimunkált földtani prognózisok alapján.

A bizottság további tevékenységének javításában bizonyos szerep hárul a Tanács Titkárságának Földtani Osztályára is. A KGST-országok a Földtani Osztály munkájának nagy jelentőséget tulajdonítva, magas fokon képzett szakembereket küldtek ki, hogy az osztály munkájában közreműködjenek. 1972 óta az osztályon 19 szakember dolgozik a földtan és geofizika különböző ágazataiban, ezen belül a Bolgár Népköztársaságból 1 fő (geológus, színesfém-specialista), a Magyar Népköztársaságból 2 fő (hidrogeológus, ill. geofizikus), az NDK-ból 2 fő (bányászatiag termelt vegyipari nyersanyag-szakos geológus, ill. mérnökgeológus specialista), a Mongol Népköztársaságból 1 fő (gazdaság-földtani specialista), a LNK-ból 2 fő (geofizikus, ill. kőszénföldtanos geológus), a RSzK-ból 2 fő (kőolajgeológus, ill. geofizikus), a Szovjetunióból 6 fő (osztályvezető, terv- és koordinációs specialista, fúrászakértő, fekete- és színesfém-szakos geológus, tengeri kőolajföldtanos geológus és bányamérnök), a CsSzsZK-ból 3 fő (fúrászakértő, geológus-közgazdász és geokémikus-technológus). Az osztály a tagországok adatai alapján előkészíti a bizottság és munkaszervei ülései számára a tárgyalási anyagokat, betölti a bizottsági titkárság felelős funkcióit, továbbá a bizottságnak és a KGST-Titkárság vezetőinek rendelkezéseiből fakadó egyéb feladatokat is ellát. 1967—1972 között a földtani osztály munkatársai 28 áttekintő tanulmányt készítettek. Ezek a tanulmányok a KGST-országok földtani ismeretességi helyzetképét és a földtani kutatómunkák eredményességének értékelését, összegezését adják, valamint foglalkoznak Ázsia, Afrika és Latin-Amerika ásványi nyersanyagkészleteivel, továbbá éves bontásban ismertetik a kapitalista világ országainak ásványvagyony-helyzetét.

A bizottság alapvető feladatai a további időszakban

1974—1975-ben és az azt követő években a bizottság előtt igen jelentős feladatok állnak, amelyek célja az együttműködés további tökéletesítése és elmélyítése a KGST-tagországok szocialista gazdasági integrációjának fejlesztése terén; továbbá, hogy pontosan és maradéktalanul végrehajtsák a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa XXIII. (speciális)—XXVII. ülészakain hozott határozatokban foglaltakat; valamint azt, hogy megvalósítsák a Komplex Programban előírt célkitűzéseket a földtan területén.

Ennek érdekében a bizottságnak a figyelmét elsősorban a Komplex Programból adódó földtani problémák kidolgozására, valamint a KGST-ülésszakok és a Tanács Végrehajtó Bizottság ülésein hozott megfelelő határozatok végrehajtására kell összpontosítania.

Ezek a problémák az alábbiakban foglaltak össze:

— A KGST-tagországok népgazdaságának energiahordozók és egyéb ásványnyers-

anyag-fajták megkutatott készleteivel való hosszútávú ellátása;

- a nyersanyagkutató munkák fokozása, különösen szénhidrogének és a fontosabb színesfémek vonatkozásában;
- a tengeri területek ásványvagyonának kimutatására és vizsgálatára irányuló kutatások;
- a kárpát—balkáni és kaukázusi területek ásványi nyersanyagkincsének és metallogeniájának átfogó vizsgálata;
- a Mongol Népköztársaság területének és ásványi nyersanyaglelőhelyeinek komplex földtani-geofizikai vizsgálata;
- az ásványi nyersanyagok prognosztikus készleteinek időszakonkénti értékelése a KGST-tagországok ötéves népgazdasági fejlesztési terveinek kidolgozásának alapjaként;
- műszaki-tudományos együttműködés ásványvagyon-védelmi és a természeti erőforrások ésszerű hasznosításával kapcsolatos kérdésekben, különös tekintettel a természetvédelem földtani vonatkozásaira;
- együttműködés a földtani kutatásnak világszínvonalon lévő, korszerű geofizikai, bányászati kutató-fűzőberendezésekkel és eszközökkel való ellátása érdekében, a tengeri területeken folytatandó kutatás céljára szolgáló berendezéseket és műszereket is beleértve;
- az 1976—1980 időszakra és hosszabb távra szóló, gazdasági együttműködés földtani problémáival kapcsolatos tervek koordinálása (ezzel kapcsolatban a végrehajtó bizottság határozatainak megfelelően nagyobb mértékben figyelembe kell venni azokat a problémákat, amelyek a KGST-tagországok gazdasági fejlettségi színvonalának közelítésével és nivellálásával kapcsolatosan merülnek fel);
- javaslatok kidolgozása mongóliai nemzetközi földtani expedíció szervezésére vonatkozóan, az expedíció tevékenységében való szükségszerű közreműködéssel.

A KGST XXVI. és XXVII. ülészakain, valamint a végrehajtó bizottság ülésein hozott határozatok alapján, miszerint a KGST-tagországok együttműködésének tökéletesítése és a tanács szervek tevékenységének megjavítása állandó figyelmet érdemel, a bizottságra és a földtani osztályra hárul az alábbi fontosabb kérdések minőségi megoldásának biztosítása:

- a Komplex Programban foglalt célkitűzéseknek a megállapított határidők szigorú betartásával való megvalósítása; a földtani együttműködés továbbmélyítése érdekében kifejtett tevékenység folyamatosságának biztosítása és a problémák kidolgozásában tapasztalható vontatottság leküzdése;
- a munkaszervek tevékenységének további javítása, szerepüknek és az anyagok, tanulmányok idejében való és minőségi elkészítéséért vállalt felelősségük

növelése;

- a földtani osztály szerepének további bővítése a tagországoknak nyújtandó információk, jelentések, helyzetképek, elemző tanulmányok és egyéb anyagok elkészítésében;
- a meglévő együttműködési formák tökéletesítése és újabb, hatékonyabb formák meghonosítása a KGST-tagországok és a földtani osztály javaslatai alapján. Többek között be kell fejezni az „Intergeotechnika” elnevezésű koordinációs központ szervezésére vonatkozó javaslatok előkészítését;
- a komplex, ill. rokon területeket érintő kérdések kidolgozására nagyobb figyelmet kell fordítani. Ezeknek a kérdéseknek az eredményes megoldása érdekében arra kell törekedni, hogy a tagországok bizottságbeli delegációi maradtalanul összehangolják az érdekelt minisztériumokkal és főhatóságokkal az egyes országokban tervbevett intézkedéseket, továbbá arra, hogy az említett szervek képviselői is tagjai lehessenek a delegációknak, biztosítva azáltal az ország egységes állásfoglalását a kidolgozandó kérdésekben.

Két év telt el azóta, hogy elfogadtuk a KGST-tagországok szocialista gazdasági integrációjának fejlesztésére és az együttműködés további elmélyítésére és tökéletesítésére irányuló Komplex Programot. A KGST-tagországok geológusai már ez alatt a rövid időszak alatt is jelentősen emelték együttműködésük színvonalát. 1973 óta a bizottság munkájába aktívan bekapcsolódtak a Kubai Köztársaság geológusai, akik érdekeltségüket nyilvánították sok, jelenleg kidolgozás alatt álló és hosszútávúra tervezett probléma megoldásában. Folyamatban van a meglévő együttműködési formák tökéletesítése és a földtani együttműködés elmélyítésével kapcsolatos újabb formák kialakítása. A bizottság egész tevékenysége fellendülőben van, s az összes KGST-tagország szempontjából legidősebb és legfontosabb kérdések megoldására irányul. A földtani együttműködéssel kapcsolatos munkába számos magas szakképzettségű specialistát, a KGST valamennyi tagországa vezető intézeteinek, laboratóriumainak és szervezeteinek kollektíváit vonták be, ami a bizottság további egész tevékenységének jelentős javulását fogja elősegíteni.

A földtani tudományok széles körű és eredményes fejlesztése valamennyi KGST-tagországban; a kollektív erőfeszítésekkel már eddig kimutatott törvényszerűségek az ásványi nyersanyagok legfontosabb lelőhelyeinek elrendezésében; a népgazdaság szocialista tervgazdálkodási rendszerének óriási előnyei; a tudományos, ill. ipari ágazati munkát végző geológusok jelentős száma — mind-mind biztosíték arra, hogy meggyőződéssel állapíthassuk meg: a közeljövőben valamennyi KGST-tagországban új nyersanyaglelőhelyeket fognak kimutatni és megkutatni, amelyeket a szocialista, ill. kommunista társadalom felépítéséhez szükséges anyagi-technikai bázis megteremtése igényel.